

ISSN 2311-214X Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2015 №3 (28).

12. Хабермас Ю. Расколотый Запад / Юрген Хабермас. - Пер. с нем. - М.: Издательство «Весь мир», 2008. – 192с.

Отримано 19.09.2015 р.

УДК 316.2

Дейнека А. В. °

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, факультет соціології, аспірант

СОЦІАЛЬНА ТОПОЛОГІЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА АГЕНТНОСТІ У АКТОРНО-МЕРЕЖЕВІЙ КОНЦЕПЦІЇ ДЖОНА ЛО

У статті аналізується специфіка розуміння агентності в рамках концепції соціальної топології сучасного англійського соціолога Джона Ло. Автор інтерпретує соціальну топологію як оригінальну версію акторно-мережевої теорії (ANT), де теоретичний фокус зміщується в сторону соціології простору. Агентність, таким чином, постає як здатність об'єкта брати участь у конструюванні множинних форм просторовості.

Ключові слова: агентність, соціальна топологія, акторно-мережева теорія, простір, об'єкт

В статье анализируется специфика понимания агентности в рамках концепции социальной топологии современного английского социолога Джона Ло. Автор интерпретирует социальную топологию как оригинальную версию акторно-сетевой теории (ANT), где теоретический фокус смещается в сторону социологии пространства. Агентность, таким образом, предстает, как способность объекта принимать участие в конструировании множественных форм пространственности.

Ключевые слова: агентность, социальная топология, акторно-сетевая теория, пространство, объект

The article analyses the special understanding of agency in framework of social topology by contemporary English sociologist John Law. Author interprets social topology as an original version of actor-network theory (ANT), where theoretical focus shifts toward the sociology of space. Agency, thereby, appears here as a capacity of the object to take a part in construction of multiple forms of spatiality.

Key words: agency, social topology, actor-network theory, space, object

Актуальність теми. Акторно-мережева теорія (actor-network theory - ANT) представляє собою відносно новий та, разом із тим, інноваційний напрям у соціологічному мисленні. Початок цьому напрямку був покладений у середині 1980-х років двома французькими соціологами Брюно Латуром та Мішелем

Калоном [1], котрі обґрунтовували базові концептуальні та методологічні засади цього підходу. Інноваційний характер ANT насамперед виявляється у програмній реалізації т. з. «узагальненого принципу симетрії» [2, с. 167-171], котрий полягає у послідовній нівеляції ряду епістемологічних розривів, що структурують соціологічне пізнання, орієнтоване на зразки класичної наукової раціональності. У пізнавальному плані ці розриви дають про себе знати у серії споріднених між собою дуалізмів [3, р. 132], що виражаються у таких поширених протиставленнях як-то «суб'єкт-об'єкт», «культура-природа», «люди-речі», «символічне-матеріальне» і т. д. Ключовим досягненням даного підходу зазвичай вважається створення теоретичної мови, здатної описувати досліджувані реалії, не вдаючись до протиставлення людей і т. з. «не-людських» компонентів світу (як-то матеріальні об'єкти [4], технологічні артефакти [5], комп'ютерне забезпечення [6, с. 284-297], тварини [7, с. 225-236], мікроорганізми [8] та ін.), що також визнаються в рамках означеного напрямку носіями потенціалу агентності, а отже, – активними учасниками соціального життя. Разом з тим, в україномовній та російськомовній соціології майже невідомим залишається ім'я однієї із центральних постатей ANT – англійського соціолога Джона Ло, який до сьогодні розвиває оригінальну версію акторно-мережевого підходу, котру іще інколи називають «соціальною топологією» [9, с. 25]. Важливість доробку англійського теоретика полягає у тому, що йому вдалося вбудувати характерну для ANT концепцію агентності (позбавлену означених вище протиставлень) у контекст соціології простору, тобто тематизувати «місце дії», як ключову умову її можливості, а також, описати просторову розпорошеність агентності через спеціальне поняття «enactment» [3, р. 45] («задіяння» або «приведення у дію»). Беручи до уваги нещодавнє зростання інтересу до акторно-мережевої теорії як новітнього дослідницького напрямку, регулярну появу свіжих перекладів залучених у цей напрям авторів, на часі постає ретельне знайомство із напрацюваннями одного із важливих його репрезентантів – Джона Ло. Отже, **метою** даної статті є аналіз проблематики агентності в контексті соціальної топології Джона Ло. **Об'єктом** дослідження виступатиме розроблена автором версія акторно-мережевої теорії, а **предметом** – концептуалізація просторових аспектів агентності в контексті запропонованої англійським дослідником соціально-топологічної моделі.

Проблематика простору для Джона Ло тісно пов'язана з іншою важливою для його соціологічної концепції темою – темою мобільності. Під час тривалої співпраці автора з іншим сучасним англійським соціологом – Джоном Урі (його колишнім колегою за Ланкастерським університетом), автори опублікували ряд спільних робіт, присвячених проблемі мінливості, множинності та нестабільності сучасних соціальних форм, а також – рефлексії щодо неспроможності конвенційних моделей соціологічного мислення впоратися з цими змінами. Звідси і критичне ставлення обох соціологів до традиційного поняттєвого словника соціальних наук, що прагнуть «стабілізувати» та «уніфікувати» ці розпорошені й плинні феномени у таких поняттях як «суспільство», «соціальна структура», «соціальний інститут» і т. д.. На думку авторів, «соціальні та фізичні зміни у світі йдуть (та повинні йти) паралельно зі змінами у методі соціального дослідження. Соціальним наукам необхідно наново винайти себе, свої методи, і навіть свої “світи”, якщо вони прагнуть функціонувати продуктивно у двадцять першому

столітті» [10, р. 390]. Трансформація основної концептуальної метафорики соціологічного пізнання стала ключовою темою для Дж. Урі у його книзі «Соціологія по той бік суспільств»[11], де автор пропонує замінити ідею єдиного, ієрархічного та впорядкованого суспільства на ідею множинної, мережевої, плинної соціальності. Дж. Ло, у свою чергу, пропонує соціології скористатися запозиченою із математики топологічною метафорикою, що дає можливість ефективно описувати різноманітні форми мобільності.

Свій програмний текст під назвою «Об'єкти та простори» [12] автор розпочинає із запитання «що таке об'єкт?», тим самим утверджуючи характерну для ANT настанову на включення матеріальних речей (або ширше – «не-людей»), у сферу соціологічного аналізу. За його словами, «в акторно-мережевій теорії, у її початковому вигляді, є цілком конкретна відповідь на це запитання. Вона розглядає об'єкти як *результат усталених множин та мереж відносин*. Ми вважаємо, що об'єкти зберігають свою цілісність лише настільки, наскільки відносини між ними залишаються цілісними на незмінними» [12, р. 91]. За цією тезою криється масштабний фон постструктуралістської семіотики, згідно якої значення слів формуються безвідносно до їх акустичної форми, а виключно в залежності від їх відношень із іншими, пов'язаними з ними словами. У класичному вигляді цю тезу сформулював іще Фердинан де Сосюр, але постструктуралісти внесли в неї контекст множинності, відмовившись від пошуку єдиної «глибинної структури», що впорядковувала б усі лінгвістичні або символічні феномени.[13]. Але у випадку Джона Ло ми маємо справу не просто з іще однією версією структурної лінгвістики. Услід за своїм французьким колегою Брюно Латуром, доробок якого сильно пов'язаний із ідеями Паризької школи семіотики А.-Ж. Греймаса [14], автор пропонує своєрідну онтологічну проекцію семіотичних принципів, де в центрі уваги вже перебувають відносини між матеріальними об'єктами (до числа яких належать і люди), а не суто лінгвістичні зв'язки. Тому, як одну із можливих назв для своєї версії ANT, Джон Ло пропонує словосполучення «матеріальна семіотика», тим самим наполягаючи, що проблема значення знаходиться у нерозривному зв'язку із самими речами, але не у субстанціальному сенсі кореляції, а в релятивістському сенсі відносин між об'єктами.

Відштовхуючись від такого розуміння об'єктів Ло робить крок в напрямку соціальної топології: «я наполягаю, що виробництво об'єктів дійсно має просторові наслідки, і простір не є чимось самоочевидним та одиничним, а навпаки, існують множинні форми просторовості [...] до їх числа входять регіони, мережі та потоки [...] я стверджую, що ці просторовості та об'єкти, що їх заселяють та створюють, є несумірними [...] і їхня об'єктність є відображенням та приведенням у дію цієї несумірності, зміщенням між різними просторовими можливостями» [12, р. 92]. Цю просторову множинність автор ілюструє на прикладі португальського колоніального корабля кінця XV століття: «об'єкт (наприклад, корабель) залишається об'єктом лише за умови, що все залишається на своєму місці і відносини між ним та іншими пов'язаними з ним об'єктами зберігають стабільність. Штурмани, арабські суперники, вітри й течії, команда, складські приміщення та гармати: якщо ця мережа залишається стійкою, корабель залишається тим, чим він є» [12, р. 93]. З точки зору ANT, сам корабель є лише ефектом мережі цих взаємовідносин між різними (людськими та не-

людськими) сутностями, і, на думку Ло, завдання дослідника – відслідковувати як ці мережі створюються та впорядковуються. Тому автор, услід за Брюно Латуром, веде мову про т. з. «незмінні мобільності» [15], оскільки досліджуваний об'єкт справді переміщається у географічному (евклідовому) просторі, залишаючись незмінним у просторі мережевому. Наведений приклад яскраво демонструє методологічну специфіку акторно-мережевої теорії, оскільки тут прямо нівелюється дуалістичне протиставлення людей та речей, соціальних та природних компонентів ситуації – усі компоненти спільно беруть участь у конституюванні об'єкта, вносять у загальну композицію свій вклад, а отже, є акторами, тобто активними учасниками ситуації – провідниками своєрідних форм агентності. Так само як ворожий артилерист може завдати шкоди вашому судну, так само і неочікуваний порив північного вітру здатен перетворитися на найлютішого ворога. Коротко кажучи, дія ідентифікується за її наслідками (вкладом у ситуацію), а не за мотивами і розрахунками діяча, тому характеристика інтеційної спрямованості дії, є важливою, але не необхідною умовою її розгортання. Питання про те, чи настала смерть в результаті свідомого обстрілу, чи за збігом «природних» обставин, може цікавити суддю, але воно ніяк не впливає на фактичний порядок подій. Актором, таким чином, може стати будь-який елемент мережі, що піддається ідентифікації як автономна сутність [8, с. 39], незалежно від того, мова йде про людину, корабель, мікроорганізм чи вітер.

Запозичений із математики топологічний аргумент дає авторові можливість вести мову про сконструйований характер простору, а отже, і про варіації можливих форм просторовості. Ло зауважує, що для здорового глузду європейців та американців домінуючим є уявлення про т. з. «вічний евклідовий простір», котрий передує усім речам та вміщує «всередині себе» всі об'єкти реального світу. Разом із тим, математична топологія наголошує на тому, що просторова організація світу не передує речам, а створюється завдяки стабілізації відносин між ними. В цьому сенсі деякі просторові ансамблі дійсно вміщують всередині себе інші, більш локальні форми та передують їм у часі, але це також результат стабілізації відносин між об'єктами, що можуть у свою чергу також змінюватися¹. Проблема простору в топології нерозривно пов'язана зі здатністю об'єктів зберігати гомеоморфізм, тобто їх спроможністю попри все повертати собі оригінальний вигляд. Наприклад, заплетене в косу волосся є гомеоморфним пишній святковій зачісці, оскільки завжди є зворотній шлях від однієї зачіски до іншої, в той час як обрізане волосся позбавляється такої можливості, перетворюючись тим самим на новий об'єкт. Новий папірець і зім'ятий папірець – це два стани одного і того ж об'єкту, а розірваний папірець – це вже інший об'єкт [9, с. 27-28]. Бути гомеоморфним значить перебувати в рамках єдиного горизонту можливостей, де кожна трансформація передбачає можливість інверсії у попередній стан. Коли ця інверсія стає неможливою, об'єкт дестабілізується, і просторова організація змінюється.

Джон Ло веде мову про простори у множині, наполягаючи на тому, що об'єкти можуть співвідноситися між собою різними способами: наприклад, вони можуть переміщатися один стосовно одного в евклідовому

¹ Ця сама логіка відтворюється автором, коли він, разом із Дж. Урі, вказує на пізнавальну слабкість категорії «суспільство», котре сприймається як специфічний «контейнер», що вміщує всередині себе індивідів, групи, інститути і т. п. [10, р. 6-7].

(фізичному\географічному) просторі та зберігати стабільними функціональні взаємозв'язки у мережевому вимірі. У такому випадку постає питання про те, як співвідносяться між собою ці дві форми просторовості¹, яким чином втрата об'єктом гомеоморфізму в евклідовій системі координат впливатиме на його положення всередині мережі, і навпаки? Топологія не дозволяє нам мислити простір як «загальне місце» всередині якого знаходяться «усі інші місця», будь-який простір конструюється в ході розгортання взаємовідносин між об'єктами². Так, евклідовий простір – це результат практик стандартизації та узагальнення: «кордони та дистанції створювалися землемірами, що знали як користуватися теодолітами для вимірювання кутів між тригонометричними точками, як охайно перенести їх на папір та повернутися з цими записами назад у картографічний центр, де їх вже можна було б нанести на двовимірну площину та вписати у певний контур, з урахуванням уже відомих відстаней» [12, р. 97]. Тому розглядати евклідовий простір як щось «природне», на противагу «штучному» соціальному простору, було б неправильно. Але, разом із тим, створення мережевих об'єктів на пряму залежить від збереження їх гомеоморфізму в евклідовому просторі: *«корабель є цілісним мережевим утворенням лише за умови його цілісності як евклідового утворення[...] щоб зробити об'єкт гомеоморфним у мережевому просторі, доводиться мати справу з евклідовим простором і створювати об'єкт, такий як корабель, чиї відносні евклідові координати були б незмінними»* [12, р. 97]. Тому виробництво об'єктів має завжди мультитопологічний характер і їхня стабільність досягається завдяки перетину різних просторів.

Тим не менш, автор звертає увагу на існування нестабільних (плинних) об'єктів. Під нестабільними об'єктами він має на увазі такі об'єкти, котрі можуть ефективно функціонувати лише втрачаючи свою евклідову та мережеву гомеоморфність. Вони добре «працюють» лише тоді, коли їхні кордони є рухливими і невизначеними. Для цього він звертається до дослідження своїх колег Маріани де Лет та Анмарі Мол [3, р. 80-82], котрі вивчали специфіку функціонування зімбабвійського втулкового насоса у африканських тубільних поселеннях. Цей пристрій створювався з профілактичною метою - для видобутку з-під землі очищеної води, щоб скоротити ризики бактеріологічних захворювань. Але проблема полягає в тім, що ні його фізична структура, ні мережева композиція не дають можливості описати його сутнісну специфіку. Його механічна схематика сильно варіюється в залежності від поселення, і деталі, котрі можуть здаватися необхідними в одному випадку, в іншому випадку вилучаються як щось неважливе. Його кордони в мережевому просторі є такими ж нестабільними, як і його внутрішня технічна організація, адже критерії ефективності залишаються

¹ Це питання вперше сформулював П'єр Бурдьє у своїй концепції «соціального простору», аналізуючи його зв'язок із простором фізичним [16, с. 49-63]. Його тлумачення соціального простору також має своє коріння у структурній семіотиці («генетичний структуралізм»), проте воно суттєво обмежене тим, що структуралістська логіка застосовується виключно для аналізу відносин між людьми, а речі розглядаються лише як «символи» класового статусу [17]. Акторно-мережева теорія, натомість, наполягає на ліквідації епістемологічного розриву між людьми та не-людськими сутностями, тому речі набувають тут онтологічної самостійності.

² До числа об'єктів належать також і живі людські тіла, що взаємодіють із іншими живими і неживими тілами. Ця позиція зближує Джона Ло з філософською традицією «спекулятивного реалізму» або «об'єктно орієнтованої онтології», де реальність розглядається як динамічний процес взаємного конструювання об'єктів [18].

вкрай нестандартизованими і незрозумілими: невідповідність складу води епідеміологічним нормам далеко не завжди означає що населення хворіє, в той час як брудна вода з-під землі може нести значно менше ризиків ніж «чиста» і прозора вода в річці. Тому насос майже ніколи не існує в усталеній системі відносин, він сильно залежить від того хто, як і де його використовує. Жоден втулковий насос не може розглядатися як типовий об'єкт, адже технологічних стандартів тут просто не існує. Тому Джон Ло пропонує вести мову, окрім евклідового та мережевого простору, про «простір потоків» [12, р. 99-102], як третій вимір в якому існують об'єкти специфічного типу – плинні або нестабільні об'єкти. Зімбабвійський втулковий насос є чимось принципово відмінним від португальського судна, адже з точки зору топології, він існує як гомеоморфний об'єкт у просторі потоків виключно за рахунок постійної втрати фізичного та мережевого гомеоморфізму. Тим не менш, «плинні» об'єкти за рахунок поступового (а не миттєвого) характеру змін, зберігають свою неперервність, що дає нам змогу вважати, що ми маємо справу з «тими самими об'єктами». Лише з часом, коли акумулюється критична кількість перетворень, об'єкт остаточно перестає бути собою. Але він однаково втратив би свій гомеоморфізм, якби його стабілізували в єдину мережу та закріпили на одній позиції в евклідовому просторі.

Тепер слід повернутися до проблематики агентності, і розглянути ключове питання про «місце дії», як важливого критерію її можливості. Авторська топологічна модель дозволяє вести мову, щонайменше¹, про три різних форми простору, а отже, і про три різних способи існування об'єктів. Така потрібна топологія веде за собою потрібне розуміння агентності.

1) Агентність як зміна ситуації за рахунок фізичного переміщення або зміни об'єктів (об'єкт як елемент евклідового простору);

2) Агентність як внесок, що здійснює об'єкт в загальну структуру відносин із іншими об'єктами (об'єкт як актант у мережевому просторі);

3) Агентність як збереження функціонального гомеоморфізму в умовах поступових фізичних та мережевих змін («плинний об'єкт» простору потоків).

У відповідності до окреслених вище трьох типів агентності, ми могли б окреслити своєрідну типологію її носіїв, але спершу слід звернути увагу на ті методологічні передумови, виходячи з яких таке множинне розуміння агентності стає можливим. На початку статті було зазначено, що ANT прагне до нівеляції традиційних епістемологічних розривів, пов'язаних із дуалістичними парами, на-кшталт протиставлень «люди-речі», «культура-природа», «суб'єкт-об'єкт». На думку Ло, ці протиставлення передбачають та підсилюють одне одного, оскільки мають своїм тлом іще одну дихотомію. Мова йде про «водорозділ між двома класами сутностей, перші з яких вважаються *активними*, а других вважають за *пасивних*. Людина, суб'єкт, суспільство є (здебільшого) активними, потенційно творчими, потенційно дискретними, потенційно автономними – звідси і спроможність до дії (в звичному розумінні цього терміну в соціальних науках). Натомість, не-люди, об'єкти, природа – вони (здебільшого) пасивні, передбачувані і підлягають впливу» [3, р. 132-133]. На протигагу характерній для

¹ «Топологія формує простори, утверджуючи правила щодо критеріїв гомоморфності об'єктів, а кількість можливих правил (а, отже, і просторів) є необмеженою» [12, р. 102].

класичної наукової раціональності дуалістичності, ANT пропонує ідею гетерогенності, множинності способів існування об'єктів, у зв'язку з чим з'являється концепт «розподілу агентності» між усіма учасниками ситуації. Об'єкти не просто діють, але і «приводяться у дію» (enacted) іншими об'єктами, кожен із яких має своє власне місце в рамках «множинної топології».

Висновки. Таким чином, ми можемо вести мову про різні режими участі об'єктів у конструюванні життєвих ситуацій. Вони можуть бути свідомими чи ні, спроможними ініціювати зміну свого положення в евклідовому просторі, або ні, здатними до мобілізації чи фізичної трансформації інших об'єктів, або ні, зберігати своє положення всередині мережі, чи навпаки – змінювати його (наприклад, ламатися), підтримувати свою «плинну» гомеоморфність в просторі потоків або втрачати її. Для Джона Ло усі ці можливості є свідченням множинності, плинності та нестабільності соціального життя, адже ключове для соціології питання щодо координації та взаємної мобілізації акторів не знаходить тут однозначних відповідей. На зміну традиційній моделі суспільства як ієрархічно впорядкованої реальності приходить динамічна соціальна топологія, що включає в себе фізичні регіони, мережі і потоки, в рамках яких діють (у доволі різних режимах) гетерогенні актори, що суттєво різняться за своїм статусом, розміром, горизонтом можливостей та способом участі у світі. Тим не менш, усі вони є провідниками своєрідних форм агентності, а отже, відслідковування траєкторій їх взаємодії та наслідків, що породжуються цією взаємодією, цілком вміщується рамки соціологічного поля. Наслідуючи логіку структурної семіотики, представники акторно-мережевої теорії йдуть далі, ніж представники класичного структуралізму чи постструктуралізму в соціології. Соціальний простір не вичерпується простором взаємовідносин між людськими агентами, оскільки реальні ситуації завжди опосередковані не-людськими акторами, здатними суттєво корегувати загальний напрямок розгортання подій. Сама мережа взаємовідносин не вичерпується «логікою розрізнення», виробництвом суджень чи системою знакових репрезентацій, а має міцний онтологічний фундамент у вигляді матеріальних об'єктів, котрі не є пасивними провідниками людських інтенцій, а беруть пряму участь у процесі конструювання реалій соціального життя.

Список використаних джерел

1. Callon M. Latour B. Unscrewing the big Leviathan: How actors macrostructure reality and how sociologists help them to do so / Michel Callon, Bruno Latour // *Advances in Social Theory and Methodology: Toward an Integration of Micro-and Macro-Sociologies*, 1981. – p. 277-303
2. Латур Б. Нового времени не было: эссе по симметричной антропологии / Бруно Латур. – СПб., Изд-во Европ. ун-та в С.-Петербурге, 2006. – 240 с.
3. Law J. After Method: Mess in Social Science Research / John Law. – New York, Routledge, 2004. – 200 p.
4. Latour B. Where Are the Missing Masses? The Sociology of a few mundane artifacts / Bruno Latour // *Shaping Technology Building Society: Studies in Sociotechnical Change*. – London, The MIT Press, 1992. – p. 225-259.
5. Sayes E. Actor–Network Theory and methodology: Just what does it mean to say that nonhuman shave agency? / Edwin Sayes // *Social Studies of Science*, 2014, Vol. 44 (1). – p. 134-149.

6. Латур Б. Пересборка социального: введение в акторно-сетевую теорию / Бруно Латур. – М., Изд. Дом Высшей школы экономики, 2014. – 384 с.
7. Ло Джон. Оптика опроса / Джон Ло // Социология власти, 2012, № 1. – с. 218-243.
8. Латур Б. Пастер: война и мир микробов, с приложением «Несводимого» / Бруно Латур / - СПб.: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2015. – 316 с.
9. Вахштайн В. Джон До: социология между семиотикой и топологией / Виктор Вахштайн // Социологическое обозрение, 2006, №1. – с. 24-29
10. Law J. Urry J. Enacting the social / John Law, John Urry // Economy and Society, 2005, №3. – p. 390-410.
11. Урри Дж. Социология за пределами обществ: виды мобильности для XXI столетия / Джон Урри. – М., Изд. Дом Высшей школы экономики, 2012. – 336 с.
12. Law J. Objects and Spaces / John Law // Theory, Culture and Society, 2002, №5-6. – p. 91-105.
13. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию / Умберто Эко. – СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1998. – 432 с.
14. Напреенко И. Семиотический поворот в STS: теория референта Бруно Латура / Иван Напреенко // Социология власти. – 2013. – №1-2. – с. 75-98.
15. Latour B. Drawing Things Together / Bruno Latour // Representation in Scientific Practice. Cambridge, 1990.
16. Бурдьё П. Социология социального пространства / Пьер Бурдьё. – СПб.: Алетейя, 2005. – 288 с.
17. Бурдьё П. Различение. Социальная критика суждения / Пьер Бурдьё // Экономическая социология, 2005, №3. – с. 25-48.
18. Харман Г. Четвероякий объект: Метафизика вещей после Хайдеггера / Грэхам Харман. – Пермь: Гиле Пресс, 2015. – 152 с.

Отримано 12.06.2015 р.

УДК 316.1

Фітісова А.В. °

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет соціології, аспірантка

ІСТОРІЯ ДИСЦИПЛІНИ, КОНВЕНЦІЙНИЙ НАБІР «КЛАСИКІВ» ТА «КЛАСИКА» ЯК ЦЕНТРАЛЬНІ СКЛАДОВІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СОЦІОЛОГІЇ

Стаття присвячена осмисленню ролі класичної соціології у процесах збереження та відтворення цілісності інтелектуальної ідентичності соціології. Авторка розглядає класичну соціологічну думку як елемент дискурсивної тяглості теоретичного висловлювання, а також як «символ»,